

NÁDASI KRISZTINA

Ráció

– Te voltál a mindene.

– Tudom. – Nátán nem válaszolt bővebben apjának, végighúzta az ujját a falon lógó képkereten. A fotón nagyapja magyarázott valamit az istálló előtt a tízéves Nátánnak, még azelőtt készülhetett, hogy megkapta a lovat, az istálló nem volt teljesen kész. Anyja készítette a képet: mániája volt az analóg fényképező, gyűjtötte őket, bonyolult és költséges hobbi, a kedvence egy Hasselblad 500 C/M apparát volt, már akkor több mint százötven éves, amikor megvásárolta. Illetve...

– Anya ezt tőled kapta, nem? – kérdezte, és Kornél csak egy leheletnyit hezitált, mielőtt igent mondott.

Nátán várta, hogy apja hozzátesz valamit, bármit, amit egy érzelmes özvegy a szeretett feleségéről felidézne. *Szeretett? Ha.* Nátán még mindig hajlamos volt megfeledezni apja betegségéről.

A fiatal férfi anélkül, hogy bármi egyebet mondott volna, otthagyta, és felment az emeletre, a nagyapja dolgozószobájába. Sosem gondolta volna, hogy az öreg egyenesen ráhagyja a faházat az óriási erdővel, hisz a kunyhót ő maga építgette arra a zsalubeton félpincére, amivel megvette a birtokot, szobánként toldva meg. Amikor Jozef rádöbbsz, hogy az egésznek a tetején lenne szüksége egy privát dolgozószobára, kiderült, hogy a tető nincs egy szintben, így a ráépített szoba padlószintje is változó lett: hol itt kellett lelépni két lépcsőfokot, hol ott föl hármat, de Jozef a felesége segítségével úgy rendezte be, hogy mindez előnné forduljon, a sarkok kuckókká váljanak.

Nátán megállt a helyiség közepén. Nyugodtan kihúzhatta magát, mert a zegzugossága ellenére a belmagasság megvolt; nagyapja is magasra nőtt. Végigsimította az óriási mahagóniszekretert, amelyen balra – Jozef balkezes volt – ősrégi Olympia írógép állt, semmi más; nagyapja írószerei a kihúzható kis fiókokban rejlettek, a papírok az asztalláboként szolgáló oldalszekrényekben. Az ódon bútordarab az ablak alatt állt, de nem közvetlenül, inkább kilátást biztosított, mint hogy a tűző napfény háborítatlanul belógathassa a lábát, megzavarva a kreatív munkát.

Csikorgott a fenyőlépcső.

– Milyen kényelmetlen – jegyezte meg Nátán apja, amikor felért.

– De hangulatos, azt még te is elismered.

A férfi a fejét ingatta, imbolgatta, a műtét után nem sokkal szokott rá erre a mozdulatra, akkor használta, amikor nem akart állást foglalni.

– Apa? – kérdezett rá Nátán, mert mindenképpen szüksége volt a véleményére.

– Berendezhetnéd múzeumnak. – A fiatal férfi összerendezte, amit apja bölintással vett tudomásul, és máris folytatta: – Göteborgban dolgozol, oda nem tudsz innen bejárni, csak hétfégenként.

Nátán bent tartotta a levegőt. Várta, hogy apja tesz rá megjegyzést, már csak ők ketten maradtak egymásnak, és ő itt lakik a fő szigeten, igaz, a belvá-

rosban, gyakrabban láthatnák egymást, ha Nátán a házba költözne. Különben is, a fiatal férfi már kiszámolta, az autópályán másfél óra alatt beérne a klinikára. A nagyapja mesélte, hogy a kétezres években sokan utaztak még napi három órát a munka miatt... Nátán belegondolt. Nem, a napi három óra tényleg sok.

– Kereshetek másik állást – bukott ki belőle.

Apja röffenő hangot hallatott.

– Persze, mert olyan sok bionikus kutatókórház van itt a szigeten! – A fejét csóválta, és a Hincz-rézkarchoz lépett. – Ez is egy kisebb vagyont ér. Elképesztő, hogy apám ennyire meggazdagodott az írásból. Nem, inkább az rettenetes, hogy a mi generációnk képtelen a történetmesélésre.

Nátán fejében felvillant nagyapja képe, ahogy magyarázza, egyre egyszerűsödnek a világ szövegei, eluralkodnak rajtunk a tőmondatok, s képtelenné válunk a bonyolult érzelmek átadására. Vagy – itt Nátán az apjára sandított – bármilyen érzelm átadására. Márpedig történetet enélkül mesélni nem érdemes.

Nátán az asztallal szemközti, csúcsos tetejű kutyaólhoz ment, fellépdelt az emelvényre – ez a konyha fölé épült –, elhelyezkedett a padon, és beigazította a háta mögé a királykék és az arany díszpárnát, a vörösbeggyel hímzett, nagyobb darabot pedig az ölébe vette. A délelőtti nap nekitörleszkedett az ablaküvegnek, a férfi jólesően dőlt hátra a langymelegben. Felhúzta a lábát, és arra gondolt, biztosan van még a világon olyan művészlélek, akinek inspirációt adna ez a szöglet, ez a vöröscseresznye padlás a szöttesekkel a hajópadlón, a zsúfolt falakkal; különböző méretű keretekben lógtak ősrégi családi fotók, kéziratok, ott volt Stieg Larsson és Móricz Zsigmond eredeti aláírása is.

– Olvastad nagyapa nekrológját? – kérdezte Nátán.

Kornél kihúzta magát.

– Na igen, hisz még az Europäisch Zeitungban is megjelent – mondta. A fia behúzta a nyakát; elfelejtette, hogy a nekrológ Kornélt nem említette. – De megváltoztatták a címét.

– Igen?

Apja elővette marhabőr pénztárcáját – annak idején Jozefé volt, még ő is az apjától örökölte –, és kivette belőle az összehajtogatott újságcikket. Az Europäisch Zeitung volt az egyetlen lap a kontinensen, ami nyomtatásban megjelent.

Nátán átvette a papírt.

„Az utolsó történetmondó halála” – ezzel a szalagcímmel hozták a nekrológot, amit nagyapja önmagáról írt, mellette keretben egy fotó az öregről, százévesen is sűrű, fehér hajjal, alatta megjegyzések, született 2013-ban, Krakkóban, meghalt pénteken, az utolsó európai művész, aki „a valóság illúzióját keltette leírt szavaival”, életének alkonyán nekrológok írásával foglalkozott. Nátán megfordította a cikket; a hátulján adatok szerepeltek arról a hétről, amikor nagyapja elhunyt.

– Anya halála óta nem jöttél el hozzájuk – jelentette ki Nátán, objektíven, minden vád nélkül.

– Te is csak azért jártál ide, mert vettek neked egy lovat.

Nátán meglöbögötte a nekrológot.

– Csak azért, mert ebben ezt írták, ez még nem igaz. Tudod, apa, épp ez a történetek lényege. Mindez fikció. Van benne igazság, de összességében nem valódi. – Elvette öléből a madaras párnát, nekitámasztotta az osztott keretes

ablaknak. A földszinti fotóra emlékeztette. Épp a bejárattal szemben... Hirtelen megértette, miért épp az a fénykép volt miért éppen ott. – Nem is a betegséggel tört el benned valami, hanem anya halálával. Most, hogy ezt az új szívet kaptad, legalább észérvek mentén dönthetnél úgy, hogy elfogadóbb leszel.

– Veled?

– Talán. De én inkább... rád gondoltam.

Kornél nem mozdult. Nátán elképzelte, ahogy agyában a bitek és bájtok futnak, fehér nullák és egyesek a sötétkéék térben. *Homo calculus*. Vajon ő olvas még regényeket? Novellákat? És a kollégái, a szomszédai? Olvas még ebben a világban bárki, az utolsó történetmondó unokáján kívül?

– Ugye, eladni te sem akarsz? – kérdezte apját.

– Te örökölted meg – válaszolta Kornél a szokásos racionalitásával.

– Persze, de épp azért kérdezlek téged. Ha minden szentimentalizmust félretennék... van értelme eladni?

– Rengeteg pénzt kapnál érte ebben a túlszűfolt világban. Egy lakónegyed épülne a helyére. Persze hogy lenne értelme eladni. Csak hát van elég pénzed, nem?

Nátán elmosolyodott. Apjánál tulajdonképpen nem is sikerült olyan rosszul az az operáció.

– Akkor jó, mert meg akarom tartani. – Visszafordította az újságcikket. A keretes rész listájában újraolvasott egy pontot: „soha nem látott magasságokban szárnyalnak a 2000 előtt nyomtatott könyvek árai”. – Van is egy ötletem, gyere!

Nátán felpattant, és leszaladt a lépcsőn, dobogva, mint kicsi korában, meg sem állt nagyapja fogadószobájáig, ahol Jozef az életről beszélgetett a halálra számító ügyfeleivel. Körbemutatott.

– Hány könyv lehet itt? Csupa ritkaság!

Kornél meghökkent.

– Eladod?

– Dehogyan! Nyithatnánk könyvtárat! – Visszaszaladt az előtérbe, onnan a konyhába. – Itt meg lehetne egy kis kávézó, akár a régi időkben!

Apja elmosolyodott, amiről Nátán tudta, hogy begyakorolt mozdulat arra az esetre, amikor valamiben látja a rációt. Nátán elvigorodott, pacsira emelte a kezét, és ahogy apja belecsapott, a lelki szemei előtt máris megjelentek az elévedt tekintettel bóklászó leendő írók és festők, fiatal diákok, akik elzarándokolnak majd Anselmus Jozef alkotóházába, hogy a nehezen hozzáférhető Esterházy-, Horowitz- stb. klasszikusokat lapozgathassák.

Tekintete végigfutott apja kifogástalan öltönyén, a nyakkendő nélkül viselt fehér ingen, és aztán minden meggyőződése ellenére megölelte, és erősen megszorította.

– Jól van, fiam – mondta Kornél, és meglapogatta a fia vállát. – És ne bánkódj többet, kérlek. Látom, hogy nyomaszt a bionikus szívem, de én boldog vagyok így.